

ศึกษาการจัดสรรทรัพยากรตามหลักโศกวิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา ของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี

วราพร กนกประเมษฐ์^{1*} พระมหาทวิ มหาปัญญา (ละ ละ)² บุญเลิศ โอฐสุ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการจัดสรรทรัพยากรตามหลักโศกวิภาค 4 ในพระพุทธศาสนาของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี 2. ศึกษาเปรียบเทียบการจัดสรรทรัพยากรตามหลักโศกวิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา จำแนกตามปัจจัยบุคคล (3) เพื่อศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรตามหลักโศกวิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่าง 350 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบรายคู่เชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากรโดยรวมอยู่ในระดับน้อย จำแนกรายด้านส่วนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ส่วนที่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงตนเอง เลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 4 เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น และน้อยที่สุด ได้แก่ ส่วนที่ 2 และ 3 ใช้ลงทุนประกอบกิจการ 2. เปรียบเทียบการจัดสรรทรัพยากร พบว่ามีพฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกันไป ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรตามหลักโศกวิภาค 4 แตกต่างกันไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. แนวทางการส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรตามหลักโศกวิภาค 4 พบว่า ใช้ได้กับทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพและควรปฏิบัติตาม บุคคลใดก็ตามที่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้ตามโศกวิภาค 4 จะทำให้มีความสุขสะดวกสบาย การปฏิบัติก็ไปตามสถานะ ในการจัดสรรทรัพยากรนั้นนอกจากเป็นไปตามหลักโศกวิภาค 4 แล้ว ควรต้องประกอบด้วย โศกอาทิส 5 ด้วยซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การเลี้ยงครอบครัวหรือคนที่อยู่ปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข การบำรุงเพื่อนหรือผู้ร่วมงานให้เป็นสุข การสงเคราะห์บำรุง 5 อย่าง

คำสำคัญ : การจัดสรรทรัพยากร โศกวิภาค 4 สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร

² สาขาวิชาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร

³ สาขาวิชาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: goody_som@hotmail.com

A STUDY OF MONEY MANAGEMENT IN ACCORDANCE WITH BUDDHIST FOURFOLD DIVISION OF MONEY: A CASE STUDY OF CHUMCHONPAKKEDRUAMJAI II GROUP, NONTABURI PROVINCE.

Waraporn Kanokporamet^{1*} Phramaha Thawee Mahapañño (Lalong)² Boonlert Otsu³

Abstract

This research was survey study aimed 1. to study of money-management in accordance with Buddhist fourfold division of money of Chumchonpakkredruamjai II group 2. to compare money-management in accordance with Buddhist fourfold division of money (3) to study ways of using money-management in accordance with Buddhist fourfold division of money. Simple random selection for samples was used. The sample size was 350. The instrument were questionnaires. The statistics used in this study were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The research found that 1. The overall allocation behavior at low level. The highest mean of the mean was the self-reliant part. The people who should nourish and make the secondary benefit is Part 4 kept in the necessary time. And the least part is the second and third part. 2. to compare money-management in accordance with Buddhist fourfold division of money founded that the sample had the allocation behavior, In term of personal factors, gender, age, status, education, occupation and income, the allocation of wealth according to the four sectors was significantly different at .05 level 3. to study ways of using money-management are applicable to all ages and occupations and should be followed. Any person who can allocate the property. Will make happy, comfortable The practice goes according to state. In the allocation of the property, in addition to the benefits of the fourth sector, it should be included in the same category 5, with similar characteristics, that is, to feed the family or the governed. Nurturing friends or colleagues happily. 5 kinds of support

Keywords : Money Management, Buddhist fourfold division of money, Pakkedrumjai II

¹ Doctor of Education Program in Educational Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage.

² Department of Computer Science, Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage.

³ Finance Officer, Business Printing Company Limited, Nonthaburi.

* Corresponding author, email: vrudijournal@hotmail.com

บทนำ

ตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เรื่องทรัพย์สินเงินทองท่านก็มองเห็นความสำคัญว่าเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการที่จะดำรงอยู่ของชาวบ้าน โดยเฉพาะคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนทั้งหลายจำเป็นที่จะต้องมียทรัพย์สินเงินทอง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยสี่ที่เลี้ยงชีวิตก็ตาม สิ่งอำนวยความสะดวกความสะดวกสบายก็ตาม ตลอดจนการที่จะรับผิดชอบต่อหมู่ชนที่แวดล้อม มีครอบครัว สิ่งเหล่านี้จะเป็นไปได้ต้องอาศัยทรัพย์สินเงินทอง ถ้าขาดทรัพย์สินเงินทองแล้วก็เป็นไปได้ยาก บางครั้งทรัพย์สินเงินทองสำหรับหลายคนยังเป็นที่มาของการทะเลาะวิวาทแก่งแย่ง จะเห็นได้ว่าบางที่เป็นเหตุให้พี่น้องต้องแตกแยกทะเลาะวิวาทกัน บางทีแม้แต่พ่อแม่กับลูกก็ยังทะเลาะกัน ยิ่งกว่านั้น บางคนมียทรัพย์สินขึ้นมาแล้ว ก็เกิดความหลงใหลมัวเมาติดในทรัพย์ ในยศ ที่เนื่องมาจากทรัพย์นั้น ทำให้ชีวิตเสื่อมคุณค่าตกต่ำลงจากความดีงาม มัวหมอง ไม่เจริญงอกงามในทางคุณธรรมและบางคนก็อาศัยทรัพย์นั้นเป็นเหตุให้เกิดการเบียดเบียนกันในโลก แม้แต่การแสวงหาทรัพย์นั้นเองก็นำมาซึ่งการเอารัดเอาเปรียบกัน ความทุกข์ในโลกนี้เกิดขึ้นมามากมายจากทรัพย์ เพราะฉะนั้นทางพระพุทธศาสนาท่านจึงให้ความสำคัญแก่เรื่องทรัพย์นี้มาก (พระพรหมคุณาภรณ์, 2547 น. 11) หากมีการวางแผนและบริหารจัดการรายได้โดยมีการจัดสรรเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมและใช้จ่ายอย่างมีวินัยก็จะสามารถมีชีวิตที่พออยู่พอกินมีหลักประกันความมั่นคงสำหรับอนาคตได้เป็นรากฐานที่ดีของชีวิตทำให้ครอบครัวเป็นสุข สังคมก็สงบสุขไปด้วย หลักโภควิภาค 4 เป็นหลักในการจัดสรรทรัพย์ตามหลักพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคัลลสูตรเป็นรูปคาถา ดังนี้

พึงแบ่งโภคทรัพย์ออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วน 1 ใช้สอย 2 ส่วนใช้ประกอบการงาน ส่วนที่ 4 เก็บไว้ด้วยหมายใจว่าจะใช้ในยามมีอันตราย จึงผูกมิตรไว้ได้

จตุธา วิภะ โภเค สเว มิตตานิ คนถติ

เอเกน โภเค ภุญฺเขย ทวีทิ กมฺมํ ปโยชเย

จตุตถญจ นิธาเปยฺย อาปทาสุ ภวิสสติ

ดังนั้น จึงต้องการศึกษาในการจัดสรรทรัพย์ตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา โดยศึกษากลุ่มตัวอย่าง จากสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเริ่มต้นก่อตั้งเมื่อ ธันวาคม 2544 โดยรับทุนจากรัฐเพื่อจดทะเบียน 1 ล้านบาท ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้ง คือ เป็น แหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในชุมชน เพื่อนำไปเป็นทุนประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน จำเป็นเร่งด่วน และส่งเสริมการออมทรัพย์ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าแม่ค้าในตลาดฟิชชี่ที่มีปัญหาเรื่องเงินลงทุน เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียน ต้องกู้เงินนอกระบบมาใช้และดอกเบี้ยสูงมาก ผลจากการดำเนินงานของสถาบันฯ ที่ผ่านมาสามารถแก้ไขปัญหาหนี้ระบบได้ รวมทั้งเก็บออมทุกวัน มีเงินสะสมไว้ด้วย

การศึกษารั้ครั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในชีวิตจริง และทำให้สังคมครอบครัวและชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น หากมีการวางแผนและบริหารจัดการรายได้โดยมีการจัดสรรเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมและใช้จ่ายอย่างมีวินัยก็จะสามารถมีชีวิตที่พออยู่พอกินมีหลักประกันความมั่นคงสำหรับอนาคตได้เป็นรากฐานที่ดีของชีวิตทำให้ครอบครัวเป็นสุข สังคมก็สงบสุขไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสรรทรัพย์ตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนาของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดสรรทรัพย์ตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกลุ่มสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งหมด 2,315 คน ขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 341 คน และสำรองไว้เผื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์อีก 9 คน รวมเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติ F-Test ทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe') และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การจัดสรรทรัพยากรตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนาของสมาชิก : สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นส่วนใหญ่ เป็นเพศชายจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 ที่เหลือเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 69.7 สมรสแล้ว จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100.0

2. ผลการวิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากรตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา ของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากรส่วนที่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับมาก มีเพียงข้อเดียว ได้แก่ ใช้รายได้ส่วนหนึ่งเพื่อจ่ายเลี้ยงดูพ่อแม่ บุตรหลาน มีค่าเฉลี่ย 3.75 กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับ ปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ใช้รายได้ส่วนหนึ่งเพื่อจ่ายค่าอาหาร มีค่าเฉลี่ย 3.27 และ ใช้รายได้ส่วนหนึ่งเพื่อซื้อของใช้จำเป็น เช่น ของใช้ในครัวเรือนมีค่าเฉลี่ย 3.18 กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับน้อย ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ใช้รายได้ส่วนหนึ่งเพื่อจ่ายค่าน้ำประปา/ค่าไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ย 2.48 กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับน้อยที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ใช้รายได้ส่วนหนึ่งเพื่อจ่ายเลี้ยงดูเพื่อน ๆ บริวารมีค่าเฉลี่ย 1.72

พฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากรส่วนที่ 2 และ 3 ใช้ลงทุนประกอบกิจการงานในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.86 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับน้อย ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งออมไว้เพื่อหลักประกันในการดำเนินชีวิต เช่น ทำประกันชีวิต มีค่าเฉลี่ย 2.27 รองลงมา ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ลงทุนค้าขาย / ประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย= 2.09 และน้อยที่สุด ได้นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ลงทุนในการศึกษาและการพัฒนา

ตนเอง เช่น ซื้อหนังสือมาอ่าน การอบรมหลักสูตรต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 1.86 กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับน้อยที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ลงทุนในกองทุนต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 1.79 รองลงมา ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งออมไว้เพื่อการลงทุนในธุรกิจแขนงใหม่ และ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ลงทุนในที่ดินและสวน มีค่าเฉลี่ย 1.73 และ 1.73 ตามลำดับ และน้อยที่สุด ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ลงทุนในทองคำหรือของมีค่าต่าง ๆ เช่น เพชร พลอย ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 1.54

พฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากรส่วนที่ 4 เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับปานกลาง ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บไว้เมื่อต้องการใช้เงินด่วน มีค่าเฉลี่ย 2.84 และ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บไว้ในยามไม่ได้ทำงาน ตกงาน หรือ ไม่มีรายได้ประจำกะทันหัน มีค่าเฉลี่ย 2.82 กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับน้อย ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามแก่ชราหรือเกษียณ มีค่าเฉลี่ย 2.37 รองลงมา ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บไว้ใช้เมื่อเกิดอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย 2.35 และน้อยที่สุด นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการทำมาหากิจของตนเอง มีค่าเฉลี่ย 1.83 กลุ่มที่จัดสรรทรัพยากรในระดับน้อยที่สุด มีเพียงข้อเดียว ได้แก่ นำรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บไว้ใช้เมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม มีค่าเฉลี่ย 1.76

สรุป พฤติกรรมการจัดสรรตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนาของสมาชิก : สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นในระดับน้อยทุกส่วน สำหรับส่วนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ส่วนที่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.38 รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 4 เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น มีค่าเฉลี่ย 2.34 และน้อยที่สุด ได้แก่ ส่วนที่ 2 และ 3 ใช้ลงทุนประกอบการงาน มีค่าเฉลี่ย 1.86

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในสังคมของความเจริญทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันบางครั้งความเร่งรีบของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ทันต่อกระแสของบริโภคนิยมหรือวัตถุนิยมที่รุมเร้าอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ก็ทำให้มนุษย์ลืมจิตวิญญาณของตนเองไปบ้างไม่มากนักน้อย ซึ่งจุดนี้จะเป็นส่วนที่ศาสนาสามารถให้คุณประโยชน์แก่มนุษย์ในสังคมที่เจริญด้วยวัตถุ โภคทรัพย์มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เนื่องจากเป็นปัจจัยอุดหนุนชีวิตให้มนุษย์มีความสุขสะดวกสบาย และเอื้ออำนวยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างดีงามถูกต้องและราบรื่นตลอดจนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงจุดหมายชีวิตที่สูงและดีงามกว่าการปฏิบัติต่อทรัพย์ทั้งการแสวงหาและการใช้จ่ายทรัพย์จึงควรเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรมจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของทรัพย์และผู้อื่นอย่างแท้จริง แต่แม้ว่าโภคทรัพย์จะมีคุณค่าและจำเป็นต่อชีวิตมากมายเพียงใด ก็ย่อมมีโทษอยู่ด้วยถ้าหากบุคคลปฏิบัติต่อทรัพย์อย่างผิดวิธี บุคคลจึงควรมีหลักการปฏิบัติต่อทรัพย์ให้ถูกต้อง

ผลการวิจัย การจัดสรรทรัพยากรตามหลักโภควิภาค 4 ในพระพุทธศาสนาของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 จังหวัดนนทบุรี พบว่า พฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากรทั้ง 4 ส่วนมีระดับการจัดสรรทรัพยากรในระดับน้อย แต่ส่วนที่มีการจัดสรรมากที่สุดได้แก่ ส่วนที่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงดูตัวเอง เลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.38 รองลงมาได้แก่ ส่วนที่ 4 เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น มีค่าเฉลี่ย 2.34 และน้อยที่สุดได้แก่ ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ใช้ลงทุนประกอบการงาน มีค่าเฉลี่ย 1.86 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย จึงทำให้พฤติกรรมการจัดสรรทรัพยากรใช้จ่ายเลี้ยงดูตัวเองเป็นส่วนใหญ่ และมีเงินหรือมีรายได้คง

ลือเพื่อไปใช้ในส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 เพื่อการลงทุนนั้นมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด แต่ถึงอย่างไร ก็ยังคงดำเนินชีวิตตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิต บริหารจัดการทรัพย์สิน ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจ หรือเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตให้บุคคลมีความงามทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะในการพัฒนาจิตใจให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจสูง มีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมประจำใจ เพื่อมีจิตสำนึกที่งามต่อผู้อื่น และส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว ไม่หลงใหลวัตถุ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถประสานประโยชน์ร่วมกันกับผู้อื่นได้

จากผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 มีการจัดสรรทรัพย์สินตามหลักปฏิบัติโศกวิภาค 4 จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวทางการจัดสรรทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาค 4 เป็นการใช้จ่ายทรัพย์สินเพื่อบำรุงตนเองและบุคคลที่อยู่รอบตัวเราให้เป็นสุข อีกทั้งยังแบ่งส่วนหนึ่งใช้ในการลงทุนประกอบการงาน และเก็บไว้ชั่วคราวเพื่อใช้ในคราวจำเป็น และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทิฐิธัมมิกัตถประโยชน์ มี 4 ข้อ คือ 1. อุฏฐานสัมปทา เป็นการเลี้ยงชีพด้วยความปรียบประกอบการงาน เช่น การค้าขาย การทำงานบริษัท ห้างร้าน หรือ ชำรภาพการ เป็นต้น ด้วยการใช้ปัญญาเป็นเครื่องสอดส่องเป็นอุบายในการงาน 2. อารักขสัมปทา ที่กุลบุตร เพื่อแสวงหาโภคทรัพย์มาด้วยความหมั่นและขยันแล้ว ก็ต้องรู้จักรักษาและคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้ดังที่พระราชาวรมณี กล่าวไว้ว่า รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานของตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียไป 3. กัลยาณมิตตตา คือ กุลบุตรเป็นการเลือกคบหรือเจรจากับบุคคลในบ้านหรือนิคมซึ่งเป็นคุณุหบดี หรือบุตรคณบดี เป็นคนหนุ่มหรือคนแก่ ผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ ได้แก่คนดีมีคุณธรรมและมีสติปัญญาดี และ 4. สมชีวิตา ได้แก่กุลบุตร พึงรู้จักเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้พุ่มพวยนัก ไม่ให้ผืดเคืองนัก

แนวทางการส่งเสริมการจัดสรรทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาค 4 ในพระพุทธศาสนา พบว่า การจัดสรรทรัพย์สินตามหลักโศกวิภาค 4 เป็นสิ่งที่ดี ใช้ได้กับทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพและควรปฏิบัติตาม สมณะชีพราหมณ์บุคคลทั่วไปทั้งชายและหญิง ไม่ได้นำไปใช้กับผู้ครองเรือนเท่านั้น บุคคลใดก็ตามที่สามารถจัดสรรทรัพย์สินได้ตามโศกวิภาค 4 จะทำให้มีความสุขสะดวกสบาย การปฏิบัติก็ไปตามสถานะ เช่น หากเป็นฆราวาสก็นำทรัพย์สินส่วนหนึ่งลงทุนกับการประกอบการงานอาชีพ ซึ่งมีใช้เพียงแต่ลงทุนค้าขายเท่านั้น ยังสามารถลงทุนพัฒนาตนเองในการศึกษาเพื่อนำผลนั้นมาต่อยอดในการทำงาน เพิ่มศักยภาพตนเอง หากเป็นพระสงฆ์การลงทุนก็อาจเป็นการสร้างคน ให้ทุนการศึกษา เน้นในเรื่องของการลงทุนในด้านความดี สอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทาสภิกขุ เรื่องคุณธรรมของชีวิตที่ดีงามว่า ให้เราคิดทุก ๆ วันว่าเวลาล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ การที่ให้เดือนไว้เช่นนี้เพื่อจะให้คิดถึงเวลา มีสติเตือนตนเองอยู่ตลอดเวลา เวลาผ่านไปแล้วเอาจกลับคืนมาไม่ได้ ในการจัดสรรทรัพย์สินนั้นนอกจากเป็นไปตามหลักโศกวิภาค 4 แล้ว ควรต้องประกอบด้วย โศกอาทียะ 5 ด้วยซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การเลี้ยงครอบครัวหรือคนที่อยู่ปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข การบำรุงเพื่อนหรือผู้ร่วมงานให้เป็นสุข การสงเคราะห์บำรุง 5 อย่าง มี ต้อนรับแขก สงเคราะห์ญาติ เสียภาษีอากรรัฐ บริจาคทางศาสนาตามศรัทธา และการทำบุญอุทิศให้ผู้วายชนม์ การป้องกันอันตรายต่าง ๆ และการบำรุงสมณพราหมณ์ตามโอกาสอันสมควร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน หรือนำไปใช้ในการดำเนินงานสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อให้ตรงกับรูปแบบการใช้ชีวิตของสมาชิก

1.2 หลักธรรมโศกวิภาค 4 เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการประยุกต์ใช้ในการจัดสรรทรัพยากร ช่วยให้สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดีหากนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้โดยสถาบันการเงินชุมชนอาจจัดทำโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับโศกวิภาค 4 และนิมนต์พระมาเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นที่เลี่ยม เพราะพระสงฆ์มีบทบาทอันสำคัญที่ใช้กลยุทธ์ในการเผยแผ่ธรรมะเพื่อสนับสนุนโครงการให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ภาครัฐ หรือสถาบันการเงินชุมชนกับคณะสงฆ์ควรจะร่วมมือกัน เพื่อเผยแผ่หลักโศกวิภาค 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน ชุมชน และสังคมให้อยู่ดีกินดี มีความสุขเป็นลำดับ

1.3 กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมนักเรียนทุกระดับของโรงเรียนจัดทำกิจกรรม ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมโศกวิภาค 4 เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีหลักพุทธธรรม และค่านิยมตามนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธ และสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจกับสมาชิกที่ไม่ได้นำหลักธรรมไปแก้ไขเป็นอย่างไร

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งวิธีการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปแก้ไขปัญหาทางสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหายาเสพติด เป็นต้นอย่างบุคคลแต่ละประเภทมีความรู้และเคยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้หรือไม่อย่างไร

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่เหมาะสมกับระดับของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 ในการไปแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การบริหารจัดการทรัพยากร โดยการวิจัยแล้วนำผลมาจัดทำเป็น “หลักสูตรต้นแบบ” เพื่อใช้ในการฝึกอบรมกับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งสอนเป็นรายบุคคลด้วย ซึ่งจะประโยชน์ให้กับสมาชิกสถานการเงินชุมชน

2.4 การวิจัยครั้งนี้การศึกษาเฉพาะสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2 เท่านั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมชัดเจนมากขึ้น ควรศึกษาเพิ่มเติมกับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พระมหาทวี มหาปณฺโณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และดร.บุญเลิศ โอธสุ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่อง จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่สนับสนุนทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ส่วนหนึ่ง ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและท่านอื่น ๆ อีกหลายท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). เงินและงานต้องประสานกับความสุข. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2541). ร่ำรวย ยิ่งใหญ่ เลื่อนลอย หรือเพื่ออะไร และชีวิตที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมส โปรดักส์.